

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ ОЦІНКИ
ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА
УДК 336.645.2

Макарова Д. В.
Магістр 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. У статті сформовано систему показників для оцінки фінансової безпеки промислового підприємства. Розглянуто метод оцінки фінансової безпеки за допомогою інтегрального показника. Розглянуто внутрішні та зовнішні загрози фінансовій безпеці промислового підприємства.

Ключові слова: підприємство, фінансова безпека, загрози.

Аннотация. В статье сформирована система показателей для оценки финансовой безопасности промышленного предприятия. Рассмотрен метод оценки финансовой безопасности с помощью интегрального показателя. Рассмотрены внутренние и внешние угрозы финансовой безопасности промышленного предприятия.

Ключевые слова: предприятие, финансовая безопасность, угрозы.

Abstract. In the article it was generated a system of indicators to assess the financial security of industrial enterprises. The method of assessing the financial security through integrated indicator was considered. There were considered internal and external threats to the financial security of industrial enterprises.

Keywords: enterprise, financial security, threats.

Проблеми забезпечення фінансової безпеки отримали останнім часом надзвичайну актуальність, що пов'язано не тільки з фінансовою кризою, зростанням нестабільності, але і глобалізацією економічного простору, що приводить до збільшення числа загроз у вигляді нестабільності фінансових ринків. У цих умовах підприємства зіткнулися з необхідністю принципово нових підходів до забезпечення безпеки і стабільності свого розвитку. Згідно з положенням про порядок

формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями, фінансова безпека підприємства – наявність у боржника передумов для проведення кредитної операції і його спроможність повернути борг у повному обсязі та в обумовлені договором строки.

Ключові дослідження присвячені проблемам фінансової безпеки сконцентровано в публікаціях таких вчених, як С. А. Ачкасова [1], Н. М. Внукова [2], Ю. О. Голуб [3], О. О. Дутченко [4] та ін. Проте невирішеною залишилася проблема створення універсальної системи показників для оцінки фінансової безпеки будь-якого виду діяльності.

Метою статті є формування системи показників для оцінки фінансової безпеки промислового підприємства.

Банк здійснює оцінку фінансової безпеки боржника – юридичної особи, який відповідно до вимог законодавства України складає:

квартальну та річну фінансову звітність – не рідше ніж один раз на три місяці;

тільки річну фінансову звітність – не рідше ніж один раз на дванадцять місяців.

Банк здійснює оцінку фінансової безпеки юридичної особи, якій надано кредит, шляхом розрахунку інтегрального показника фінансового стану боржника – юридичної особи. Інтегральний показник розраховується із застосуванням багатофакторної дискримінантної моделі за такою формулою (1):

$$Z = a_1K_1 + a_2K_2 + a_3K_3 + a_4K_4 + a_5K_5 + a_nK_n - a_0, \quad (1)$$

де $K_1, K_2 \dots K_n$ – фінансові коефіцієнти, що визначаються на підставі даних фінансової звітності боржника – юридичної особи для великого або середнього підприємства. Замість зазначених коефіцієнтів можуть застосовуватись коефіцієнти $MK_1, MK_2 \dots MK_n$;

$a_1, a_2 \dots a_n$ – параметри, що визначаються з урахуванням вагомості та розрядності фінансових коефіцієнтів і щорічно актуалізуються Національним банком України на підставі даних фінансової звітності боржників – юридичних осіб. Банк для актуалізації параметрів

дискримінантної моделі подає до Національного банку України відповідну інформацію щодо даних фінансової звітності боржників – юридичних осіб за формою та у строки, установлені Національним банком України;

a_0 - вільний член дискримінантної моделі, значення якого щорічно актуалізуються Національним банком України.

Модель розрахунку інтегрального показника боржника – юридичної особи обирається залежно від виду його економічної діяльності. Для розрахунку інтегрального показника використовуємо модель для великого або середнього підприємства (2):

$$Z = 0,025 \times K_1 + 1,9 \times K_3 + 0,45 \times K_6 + 1,5 \times K_8 + 0,03 \times K_9 - 0,5, \quad (2)$$

де K_1 – коефіцієнт покриття;

K_3 – коефіцієнт фінансової незалежності;

K_6 – коефіцієнт рентабельності продажу за фінансовими результатами від операційної діяльності;

K_8 – коефіцієнт рентабельності активів за чистим прибутком;

K_9 – коефіцієнт оборотності оборотних активів.

Коефіцієнт покриття характеризує здатність підприємства покривати поточні зобов'язання оборотними активами. Коефіцієнт фінансової незалежності показує питому вагу власного капіталу в загальному обсязі джерел фінансування, характеризує ступінь залежності підприємства від позичкових джерел фінансування. Коефіцієнт рентабельності продажу за фінансовими результатами від операційної діяльності характеризує рентабельність продажу за фінансовими результатами від операційної діяльності до оподаткування та здійснення витрат, пов'язаних із запозиченнями. Коефіцієнт рентабельності активів за чистим прибутком характеризує ефективність використання активів підприємства. Коефіцієнт оборотності оборотних активів характеризує ефективність використання оборотних активів підприємства.

Після розрахунку інтегрального показника для оцінки фінансової безпеки промислового підприємства визначається його клас (табл. 1)

Таблиця 1

Визначення класу юридичної особи для великого або середнього підприємства

Види економічної діяльності	Класи								
	клас 1	клас 2	клас 3	клас 4	клас 5	клас 6	клас 7	клас 8	клас 9
Промисловість: секція С (розділи 19-30, 33)	Більше ніж +1,35	Від +1,35 до +0,80	Від +0,79 до +0,51	Від +0,50 до +0,04	Від +0,03 до 0,40	Від – 0,41 до – 0,75	Від – 0,76 до – 1,34	Від – 1,35 до – 4,70	Менше ніж –4,70

Оцінювати фінансову безпеку підприємства також можна по фінансовим показникам, основними з яких є показники, що характеризують ліквідність, платоспроможність і фінансову стійкість підприємства. Перелік показників представлено в табл. 2.

Фінансова стійкість – один з головних чинників, що впливає на досягнення підприємством фінансової рівноваги та стабільності. Тип фінансової стійкості характеризує джерела фінансування поточних запасів і витрат підприємства. Ключовим у взаємозв'язку і взаємовпливу фінансової стійкості і безпеки підприємства є:

фінансова гнучкість фірми – це здатність фірми змінювати обсяг і структуру фінансування, а також напрями вкладення фінансових ресурсів, згідно зміненим зовнішнім і внутрішнім обставинам;

фінансова стабільність фірми визначається постійністю оптимальних або наближених до них значень показників;

фінансова рівновага фірми характеризує збалансованість розвитку фірми і підприємства, що досягається оптимальним поєднанням дохідності та ризику.

Система показників для оцінки фінансової безпеки підприємства

Показник	Високий рівень фінансової безпеки	Середній рівень фінансової безпеки	Низький рівень фінансової безпеки
Коефіцієнт фінансової незалежності	>0,5	0,3–0,5	<0,3
Коефіцієнт фінансового важеля	<1,0	1,0–2,3	>2,3
Коефіцієнт поточної ліквідності	>2,0	1,0–2,0	<1,0
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	0,1–0,2	<0,1
Коефіцієнт оборотності сукупних активів	>1,6	1,0–1,6	<1,0
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	>0,26	0,1–0,26	<0,1
Рентабельність власного капіталу	>0,15	0,1–0,15	<0,1

Як видно із табл. 2, залежно від конкретного значення показника можна судити про високий, середній або про низький рівень фінансової безпеки підприємства. Аналіз фінансової безпеки підприємства включає також аналіз загроз підприємства, які можна поділити на зовнішні та внутрішні. Зовнішні загрози не залежать від діяльності підприємства, вони відносяться до факторів ризику навколишнього середовища, в якій працює підприємство. Внутрішні загрози обумовлені, в першу чергу діяльністю самого підприємства, кваліфікацією його керуючого персоналу, фінансового менеджменту.

Таким чином, для аналізу фінансової безпеки промислового підприємства необхідно використовувати показники, які б найбільш чітко відображали особливості функціонування промислового підприємства, та враховувати зовнішні та внутрішні загрози для цього сектору виробництва.

Література

1. Ачкасова С. А. Обґрунтування теоретичних підходів до визначення сутності кредитного ризику банку / С. А. Ачкасова, М. Ю. Сербін, О. О. Хурда // Сталий розвиток економіки. – 2015. – №1. – 263-269.
2. Внукова Н. М. Забезпечення спеціального кредитування підприємств шляхом факторингу / Н. М. Внукова, Т. О. Плешивцева // Энергосбережение. Энергетика. Энергоаудит. – 2014. – №7 (125). – С. 31-38.
3. Голуб Ю. О. Кредитна складова фінансового забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: автореф. дис. канд. екон. наук : спец. 08.00.08 "Фінанси, гроші і кредит" / Ю. О. Голуб. – Харків, 2011. – 20 с.
4. Дутченко О. О. Банківське кредитування на основі врахування галузевих особливостей позичальника: автореф. дис. канд. екон. наук : спец. 08.00.08 "Фінанси, гроші і кредит" / О. О. Дутченко. – Суми, 2011. – 20 с.
5. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями : Постанова Правління НБУ від 25.01.2012 №23 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>.

Автор

Д. В. Макарова

Керівник

Д. Д. Гонтар

к.е.н., викладач

Завідувач кафедру

О. М. Колодізєв

банківської справи,

д.е.н., проф.